ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Мінас АРАКЕЛЯН

«06» березня 2025 року

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Пономаренко Віталія Віталійовича на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
(тему затверджено Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 04.11.2021 р., протокол № 3)

Витяг
з протоколу засідання кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 12 від 05.03.2025 р.

ПРИСУТНІ:

Головуюча – зав. кафедри адміністративного і фінансового права, д.ю.н., професор Біла-Тіунова Л.Р.;

Члени кафедри: д.ю.н., проф. Ківалов С.В. (zoom), д.ю.н., доцент Сарибаєва Г.М. (zoom), к.ю.н., доцент Сідор М.І. (zoom), к.ю.н., доц. Білоус-Осінь Т.І. (zoom), к.ю.н., доцент Осадчий А.Ю., к.ю.н., доцент Козачук Д.А., к.ю.н., доцент Стрельников А.В., к.ю.н., доцент Закаленко О.В., к.ю.н., доцент Даниленко-Негара Ю.С. (zoom), к.ю.н., доц. Голоядова Т.О., д-р філософ., доцент Негара Р.В., асистент кафедри Назарчук А.В., лаборант кафедри Горощенко В.С., аспірант кафедри Пустовіт О.А.

Запрошений – д.ю.н.. професор, Латковська Т.А. (zoom) – ***науковий керівник.***

З присутніх: 4 доктори юридичних наук та 8 кандидатів юридичних наук, 1 доктор філософії – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Пономаренко В.В. на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Пономаренка В.В. на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», поданої на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Пономаренко В.В. обґрунтував актуальність обраної теми дослідження, визначив мету, завдання та методологічну базу дисертації, охарактеризував її об'єкт та предмет, а також виклав основні наукові положення і висновки, що засвідчують новизну одержаних результатів та виносяться на захист. Додатково також дисертант зупинився на практичному значенні одержаних результатів дисертаційного дослідження та сформульованих пропозиціях щодо внесення змін до чинного законодавства України, поінформував про апробацію та впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір теми дисертаційного дослідження, Пономаренко В.В. зазначив, що розпорядники бюджетних коштів є однією з найчисленніших груп учасників бюджетного процесу, діяльність яких відіграє провідну роль в успішній реалізації бюджетних програм, виконанні бюджетних зобов'язань та забезпеченні загальної ефективності використання бюджетних коштів. Серед зазначених суб'єктів Національна поліція України займає провідне місце, оскільки виконує критично важливі функції у забезпеченні публічної безпеки і порядку, охороні прав та свобод людини, інтересів суспільства та держави, додатково протидіючі злочинності. Вивчення особливостей її статусу в якості розпорядника бюджетних коштів є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах.

Як свідчать останні наукові доробки вітчизняних науковців щодо суб'єктів бюджетних правовідносин та їх сутності, ряд питань, які є безпосередньо дотичними до механізму правового регулювання діяльності розпорядників бюджетних коштів, дослідженими не були. Єдиним монографічним дослідженням присвяченим питанням системи та статусу розпорядників бюджетних коштів зробила Н. Якимчук у 2009 році. Питання функціонування суб'єктів бюджетних правовідносин та відповідальності за порушення бюджетного законодавства були предметом дослідження переважно учених-фінансистів (публічна фінансова діяльність – Т. Латковська, бюджетні правовідносини – В. Чернадчук, правовий статус учасників бюджетного процесу – М. Сідор, бюджетний контроль та публічні фінанси – П. Латковський, публічні фінанси через призму транспарентності та корупції – І. Школьник, фінансова-правова відповідальність – А. Іванський, правова відповідальність за порушення бюджетного законодавства – І. Сікорська, фінансово-правова відповідальність –

А. Касьяненко, відповідальність за порушення бюджетного законодавства – О. Гетманець). Незважаючи на велику кількість загальнотеоретичних досліджень, на значний науковий доробок вищенаведених науковців та теоретичну і практичну важливість їх робіт, відсутнє комплексне дослідження інституту розпорядників бюджетних коштів, як і окреме дослідження бюджетної установи/ організації в якості розпорядника коштів та особливостей статусу, пов'язаного з виконанням зазначеної діяльності. Безперечно, ці доробки мають важливе теоретичне значення для здійснення подальших наукових пошуків, і, водночас, саме вони визначають основні спрямування таких пошуків, одним із яких є особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів.

За результатами проведення дисертаційного дослідження здобувачем сформульовано такі основні теоретичні положення, висновки і пропозиції.

Бюджетні правовідносини є публічними суспільними відносинами, що охоплюють усі стадії бюджетного процесу, а також інші відносини, що виходять за його рамки, але пов'язані з функціонуванням публічних фондів коштів. У межах бюджетного права доцільно розрізняти «суб'єкт (об'єктивного) бюджетного права» – організація чи публічне утворення, діяльність якого від власного імені або в представницьких цілях регулюється нормами бюджетного права або інтереси якого захищає ця норма та «носій суб'єктивного бюджетного права (обов'язку)» – суб'єкт, наділений визначеними правами та (або) обов'язками (бюджетними повноваженнями як складовими бюджетної компетенції) в конкретних бюджетних правовідносинах, яким може бути як суб'єкт бюджетного права, так і його законний представник (уповноважена особа). Суб'єктами бюджетного права є суб'єкти бюджетної діяльності, які наділені від імені публічного утворення або від власного імені, в межах встановленої бюджетної компетенції, правами, обов'язками та бюджетними повноваженнями. Суб'єкти бюджетних правовідносин будуть реалізовувати свої повноваження, як правило, через учасників бюджетних правовідносин, якщо їм одночасно не властивий статус і суб'єкта, і учасника таких правовідносин.

Розпорядники бюджетних коштів є основними суб'єктами бюджетних правовідносин, які відіграють ключову роль у забезпеченні реалізації державної фінансової політики. Виникнення зазначеного інституту є наслідком необхідності впорядкування бюджетного процесу та забезпечення чіткого управління фінансами в умовах зростаючого обсягу завдань держави. Розпорядникам бюджетних коштів відводиться важлива роль у фінансовій діяльності держави, оскільки саме вони мають забезпечити ефективне та цільове використання бюджетних коштів у відповідності до бюджетних призначень. Функціональне навантаження інституту розпорядників бюджетних коштів, особливо в частині планування видатків, розподілі бюджетних коштів та здійсненні контролю за їх використанням, обумовлює його важливість та значущість. В умовах сучасного розвитку фінансової системи держави роль розпорядників бюджетних коштів постійно трансформується, зокрема у контексті підвищення ефективності розподілу фінансових ресурсів, забезпечення

цільового використання бюджетних коштів та запровадження принципів публічності й підзвітності у бюджетному управлінні.

БК України закріпив широке коло «потенційних» головних розпорядників бюджетних коштів, яке щороку уточнюється у відомчій класифікації видатків Державного бюджету України. Національна поліція України є відповідальним виконавцем системи головного розпорядника Міністерства внутрішніх справ України, з бюджетними призначеннями, які дають підстави розглядати її як розпорядника бюджетних коштів нижчого рівня з власною мережею розпорядників. Відповідно до чинного законодавства, її діяльність у цій сфері визначається через призму виконання функцій, пов'язаних із бюджетним плануванням, розподілом фінансових ресурсів, здійсненням контролю за їх використанням та складанням звітності перед головним розпорядником коштів. Разом із цим, її бюджетне управління повинно відповідати загальним принципам ефективності, прозорості, законності та підзвітності, що передбачає наявність чітких фінансових механізмів та організаційних процедур у сфері управління бюджетними ресурсами.

Фінансово-правовий статус розпорядників бюджетних коштів виступає основою для реалізації покладеної законодавством на них діяльності у сфері публічних фінансів. Фінансово-правовий статус включає права, обов'язки та відповідальність за порушення фінансового законодавства, що забезпечує ефективне виконання функцій розпорядників у межах бюджетного процесу. Структурна побудова є універсальною для всіх рівнів розпорядників бюджетних коштів, однак головні розпорядники мають додаткові контрольні та організаційні функції. Розпорядником бюджетних коштів виступає визначений правом суб'єкт, який вже наділений законодавчо встановленою правосуб'єктністю, перебуває в сталих правових зв'язках у правовідносинах, що регулюються різними галузями права. Особливістю фінансової правосуб'єктності є те, що нею наділяється суб'єкт, який спочатку вже є правосуб'єктним. Тимчасовість бюджетного статусу та залежність його реалізації від визначеного періоду є додатковою умовою та накладає особливі вимоги до відповідального виконання функцій керівниками установ.

Національна поліція України виступає багатофункціональним суб'єктом бюджетних правовідносин, що одночасно виконує роль відповідального виконавця бюджетних програм та розпорядника бюджетних коштів. Загальні правообов'язкі головних розпорядників бюджетних коштів та виконавців бюджетних програм відрізняються виключно в закріпленні за першими права затверджувати всі документи (план діяльності, запити, пропозиції, кошториси), та обов'язку других ці документи підготувати та надати головному розпоряднику. Істотних відмінностей між двома категоріями немає, виключно, щодо організаційних моментів – підготовча діяльність виконавців передує ухвалювальним діям головних розпорядників. Статус розпорядника бюджетних коштів нижчого рівня обумовлює, що Національна поліція виступає елементом не лише керівним, а й підпорядкованим, саме тому має ще й додатково

відповідати усім законодавчим вимогам, які висуваються до нижчестоящих розпорядників бюджетних коштів.

Організаційні засади діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів – це підґрунтя для здійснення фінансово-управлінської діяльності в межах правового поля, що охоплює мету та функції управління бюджетними ресурсами, механізми їх планування, розподілу та використання, форми та принципи фінансової діяльності, правосуб'єктність і статус учасників зазначеної діяльності, а також порядок їхньої взаємодії у процесі забезпечення ефективного, прозорого та цільового використання бюджетних коштів.

Транспарентність у діяльності Національної поліції є не просто принципом, а комплексним явищем, що охоплює всі аспекти її роботи. Вона передбачає не лише публікацію звітності чи надання інформації про використання коштів, а й забезпечення доступу до цих даних у зрозумілій формі, щоб громадяни могли їх правильно інтерпретувати. Транспарентність також має на меті активну участь громадськості в ухваленні рішень та забезпечення підзвітності органів влади. Якщо звужувати транспарентність лише до технічних моментів, таких як публікація звітів, то це не дозволяє реалізувати її повний потенціал. Справжня транспарентність має глибший зміст, включаючи доступність для розуміння даних, активну участь громадян у контролі за владою та підзвітність органів, що ухвалюють рішення. Вона сприяє прозорості механізмів прийняття рішень і комунікації з населенням, впливаючи на формування довіри та легітимності влади. В умовах воєнного стану важливо забезпечити баланс між транспарентністю та захистом конфіденційної інформації, вводячи часткову прозорість, яка дозволяє надавати узагальнену інформацію без надмірних деталей, що можуть загрожувати безпеці державних операцій. Тому транспарентність у діяльності Національної поліції є важливим інструментом для підвищення підзвітності та створення відкритої й відповідальної системи влади.

Фінансово-правова відповідальність представляє собою самостійний вид юридичної відповідальності, яка застосовуються в рамках порушення фінансового законодавства та представлена фінансовими санкціями (у вигляду штрафу, пені, припинення бюджетного фінансування) або застосуванням заходів впливу за порушення бюджетного законодавства. Щодо відповідальності за порушення фінансового законодавства, як комплексної категорії, що представлена правопорушеннями в окремих підгалузях та інститутах фінансового права, то в даному випадку поряд з фінансовою може застосовуватися ще цивільна, адміністративна, кримінальна та дисциплінарна відповідальність. Фінансова-правова відповідальність – це правовідношення, що виникають у процесі реалізації фінансових зобов'язань суб'єктами фінансового права та включають: профілактичний елемент, що передбачає дотримання встановлених фінансово-правових норм для забезпечення дисципліни та стабільності у фінансових відносинах; санкційний елемент, який реалізується через застосування до правопорушників заходів державного примусу у формі фінансових санкцій або застосування заходів за порушення бюджетного

законодавства з метою відновлення фінансового порядку та запобігання подальшим правопорушенням.

Порушення бюджетного законодавства – протиправне винне діяння учасника бюджетного процесу, що полягає у порушення БК України, закону України «Про Державний бюджет» та іншого законодавства, яке регулює бюджетні правовідносини, за яке передбачено фінансово-правову, цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність. Бюджетне правопорушення є поняттям вужчим та передбачає порушення бюджетного законодавства, за яке настає бюджетна відповідальність як різновид фінансово-правової відповідальності, мова йде саме про заходи впливу за порушення бюджетного законодавства,

Зменшення дисциплінарних правопорушень є першочерговим кроком та важливим елементом у досягненні бюджетної безпеки та забезпеченні стабільності бюджетної системи. Попередження таких порушень має особливе значення, адже вони є найпоширенішою категорією правопорушень у бюджетному процесі, і в подальшому можуть еволюціонувати в більш серйозні адміністративні або кримінальні правопорушення. Тому боротьба з дисциплінарними правопорушеннями повинна бути в центрі уваги, оскільки дотримання бюджетної дисципліни на всіх рівнях, починаючи з найнижчого – є основою для забезпечення фінансової безпеки держави. Бюджетна безпека безпосередньо пов'язана з національною безпекою, оскільки ефективне фінансування критичних сфер життєдіяльності держави залежить від стабільності бюджетної системи. Систематичне дотримання норм бюджетного законодавства, починаючи з дисциплінарної відповідальності, є необхідною умовою для забезпечення фінансової стабільності і, відповідно, національної безпеки.

Дослідження сучасного стану фінансового менеджменту Національної поліції дозволяє констатувати наявність проблем у сфері бюджетного планування. Відсутність єдиної системи прогнозування фінансових потреб регіональних підрозділів призводить до нераціонального розподілу бюджетних коштів, що у свою чергу впливає на ефективність виконання оперативно-службових завдань. У низці випадків спостерігається ситуація, коли фінансування не відповідає фактичним потребам правоохоронних органів, що створює дисбаланс у забезпеченні матеріально-технічних, кадрових та інфраструктурних потреб поліції.

Прозорість і підзвітність фінансової діяльності Національної поліції залишається одним із ключових питань бюджетного процесу. Попри існування загальнодержавних електронних систем, таких як Prozorro, Є-data, відкритість фінансових даних щодо діяльності поліції залишається недостатньою. Наявність обмеженого доступу громадськості до інформації про використання бюджетних коштів створює ризики зловживань та ускладнює здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю розпорядника бюджетних коштів.

Аналіз правозастосовної практики свідчить про наявність випадків нецільового використання бюджетних коштів у Національній поліції, що може

бути спричинене як умисними правопорушеннями, так і недоліками у фінансовому плануванні. Чинна система відповідальності за бюджетні правопорушення передбачає застосування фінансових, адміністративних, дисциплінарних та кримінальних санкцій, однак практика їх застосування є обмеженою. У більшості випадків посадові особи обмежуються адміністративними стягненнями, тоді як кримінальна відповідальність за бюджетні правопорушення застосовується рідко через складність збору доказів та правові прогалини, що свідчить про необхідність вдосконалення механізмів фінансового контролю та посилення відповідальності за бюджетні правопорушення.

Ефективність фінансового контролю за діяльністю Національної поліції значною мірою залежить від функціонування внутрішніх та зовнішніх механізмів аудиту. Попри те, що бюджетний контроль здійснюється як внутрішніми підрозділами, так і зовнішніми органами (Державна аудиторська служба, Рахункова палата), загальна результативність цих заходів залишається низькою. Відсутність оперативного реагування на виявлені порушення та недостатня координація між контролюючими органами призводять до накопичення системних бюджетних проблем, що негативно впливають на ефективність виконання правоохоронних функцій.

Запровадження цифрових технологій у сфері фінансового управління є необхідною умовою підвищення ефективності бюджетного менеджменту Національної поліції. Використання сучасних інформаційних систем для моніторингу та аналізу бюджетних витрат дозволяє зменшити корупційні ризики, покращити точність бюджетного планування та підвищити рівень контролю за витрачанням державних коштів. Автоматизація фінансових процесів також сприятиме більш ефективному управлінню фінансовими ресурсами, що дозволить знизити рівень неефективних видатків та підвищити загальну прозорість бюджетного процесу.

Чинна нормативно-правова база, що регулює діяльність розпорядників бюджетних коштів, містить низку прогалин та нечітко врегульованих положень. Зокрема, існує потреба у більш детальному визначенні правового статусу розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня, розмежуванні їх повноважень, а також запровадженні додаткових механізмів підзвітності керівників бюджетних установ. Недосконаліть чинного законодавства також створює умови для неоднозначного тлумачення фінансових норм, що може сприяти зловживанням у сфері управління державними коштами.

Внесення змін до БК України та інших нормативно-правових актів є важливим кроком для вдосконалення правового регулювання діяльності розпорядників бюджетних коштів. Це включає чітке закріплення персональної відповідальності керівників за порушення бюджетного законодавства, а також уточнення статусу розпорядників бюджетних коштів, зокрема Національної поліції в рамках Міністерства внутрішніх справ. Важливим етапом є також запровадження дієвого механізму фінансово-правової відповідальності, що передбачає розширений перелік санкцій і суворіші заходи впливу. Крім того,

необхідно розробити ефективні механізми незалежного аудиту фінансової діяльності поліції, що сприятиме підвищенню прозорості та підконтрольності використання бюджетних коштів.

Запропоновано внести наступні зміни в БК України: п. 47 ч. 1 ст. 2 викласти в наступній редакції «розпорядник бюджетних коштів – особа, яка займає керівну посаду в бюджетній установі, що уповноважена законом на отримання бюджетних асигнувань…» – далі без змін;

п. 1 ст. 121 викласти в наступній редакції: «Розпорядники, одержувачі бюджетних коштів, посадові особи з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства притягуються до фінансово-правової, цивільної, дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності згідно з законом».

На сьогоднішній день в БК України в п. 18. ч. 1 ст. 2 закріплено, що головними розпорядниками бюджетних коштів є бюджетні установи в особі їх керівників. Таким чином, коли йдеться про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства до установи або відповідного місцевого бюджету це буде фінансова-правова відповідальність, а винна посадова особа має додатково притягуватися до цивільної, дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності, які можуть містити у собі і застосування фінансових санкцій у вигляду штрафу.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері можуть бути пов'язані із запровадженням міжнародного досвіду у систему бюджетного контролю, цифровізацією бюджетного процесу та розширенням механізмів громадського моніторингу фінансової діяльності правоохоронних органів. Запропоновані у дисертації заходи сприятимуть зміцненню фінансової дисципліни, підвищенню ефективності використання бюджетних коштів та створенню більш прозорої та підзвітної системи фінансового управління в правоохоронних органах України.

Структурно робота складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, 3 розділів, що містять 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на **запитання учасників засідання кафедри.**

Доцент Сідор М.І.: У своєму виступі ви зазначили, що у дисертації здійснено розмежування понять: «фінансова відповідальність» і «фінансова-правова відповідальність». Поясніть, в чому саме полягає їх відмінність?

Здобувач: Дякую за питання. Під час розгляду питання щодо характеристики відповідальності за порушення бюджетного законодавства, виникла необхідність зіставлення понять «фінансова відповідальність» і «фінансова-правова відповідальність» з огляду на характеристику юридичної відповідальності загалом. Фінансова відповідальність – це ширше поняття, що охоплює будь-які санкції за фінансові правопорушення. Вона має майновий характер і завжди передбачає застосування фінансових санкцій, таких як штрафи, пеня або припинення бюджетного фінансування. Фінансово-правова

відповідальність є окремим видом юридичної відповідальності, що застосовується саме у сфері фінансового права. Вона включає профілактичний елемент (дотримання норм для забезпечення фінансової дисципліни) та санкційний елемент (державний примус у вигляді фінансових санкцій). Ключова відмінність між цими поняттями полягає в тому, що фінансова відповідальність має загальний характер і застосовується в різних галузях права (зокрема, у цивільному та кримінальному праві), тоді як фінансово-правова відповідальність діє виключно у межах фінансового права та охоплює правопорушення у сфері державних фінансів, податкових, бюджетних і валютних відносин.

Доцент Козачук Д.А.: На основі проведеного дослідження, які основні особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів ви можете виокремити?

Здобувач: Дякую за запитання. Національна поліція України є розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня в системі Міністерства внутрішніх справ, що означає, що вона отримує фінансування відповідно до бюджетних програм, затверджених головним розпорядником коштів. Вона несе відповідальність за планування, розподіл та цільове використання бюджетних ресурсів, забезпечуючи їх ефективне використання у відповідності до завдань, визначених законодавством. Однією з ключових особливостей є взаємодія з іншими державними органами, такими як Державна казначейська служба та Міністерство фінансів, у межах виконання бюджетних зобов'язань.

Доцент Білоус-Осінь Т.І.: В роботі ви зазначаєте про прогалини законодавства в частині регулювання діяльності розпорядників бюджетних коштів. Які законодавчі зміни ви пропонуєте для вдосконалення діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів?

Здобувач: Дякую за запитання. У дисертації запропоновано внести зміни до Бюджетного кодексу України з метою більш чіткого визначення статусу розпорядників бюджетних коштів та їх відповідальності. Зокрема, запропоновано деталізувати механізм фінансового контролю за діяльністю Національної поліції, закріпити нормативні вимоги щодо прозорості витрат та підвищити персональну відповідальність керівників за бюджетні правопорушення. Також обґрунтовано необхідність впровадження цифрових механізмів звітності та електронного контролю за виконанням бюджетних програм, що дозволить мінімізувати ризики нецільового використання коштів.

Доцент Негара Р.В.: Ви зазначаєте, що Національна поліція функціонує як розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня в системі Міністерства внутрішніх справ в якості головного розпорядника. Які механізми фінансового контролю застосовуються до Національної поліції?

Здобувач: Дякую за запитання. Фінансовий контроль за діяльністю Національної поліції здійснюється через кілька рівнів, що включають внутрішні та зовнішні механізми. Внутрішній контроль поділяється на кілька складових. По-перше, це відомчий контроль, який здійснюється Міністерством внутрішніх справ України як головним розпорядником коштів, що перевіряє відповідність використання фінансування визначеним бюджетним програмам. По-друге,

внутрішньогосподарський контроль, який реалізується безпосередньо у структурах Національної поліції, де відповідальні особи аналізують ефективність фінансового управління та дотримання бюджетної дисципліни. Крім того, внутрішній контроль є безперервним процесом, у межах якого керівництво органу забезпечує належне управління фінансовими ресурсами та їх ефективне використання відповідно до нормативних вимог. Зовнішній контроль здійснюється кількома органами. Одним із ключових є Рахункова палата України, яка проводить аудит ефективності використання бюджетних коштів та виявляє порушення. Іншим важливим суб'єктом є Державна аудиторська служба, що перевіряє відповідність фінансової діяльності Національної поліції вимогам законодавства та бюджетної політики. Важливу роль у контролі відіграє і громадський моніторинг, який передбачає відкритий доступ до даних про бюджетні витрати поліції та можливість громадськості аналізувати ефективність їх використання.

Доцент Голоядова Т.О: В контексті попереднього запитання, можете уточнити, які саме заходи ви пропонуєте з метою вдосконалення фінансового контролю за діяльністю Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів?

Здобувач: Дякую за запитання. Для вдосконалення фінансового контролю у дисертації запропоновано низку заходів. По-перше, необхідно розробити окремий нормативний акт, що чітко регламентуватиме бюджетні процеси Національної поліції з урахуванням її специфіки. По-друге, варто запровадити систему регулярного внутрішнього аудиту, яка дозволить перевіряти не лише документальну звітність, а й ефективність використання коштів. По-третє, доцільним є розширення функцій зовнішнього контролю та залучення незалежних аудиторських організацій, що сприятиме об'єктивній оцінці фінансової діяльності поліції. Таким чином, фінансовий контроль Національної поліції є багаторівневим процесом, що включає різні механізми нагляду та регулювання. Однак для забезпечення більшої прозорості та ефективності використання бюджетних ресурсів необхідно вдосконалити правове регулювання, посилити незалежний аудит та розширити можливості громадського контролю.

Професор Біла-Тіунова Л.Р.: В дисертації ви зазначаєте про принципи діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів. Що слугувало основою для наведеної класифікації?

Здобувач: Дякую за запитання. Основою для наведеної у дисертації класифікації принципів діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів стала система принципів бюджетної системи України, закріплена в статті 7 Бюджетного кодексу України. Оскільки в чинному законодавстві немає чіткого визначення принципів діяльності саме розпорядників бюджетних коштів, у дослідженні використано метод системного аналізу для визначення універсальних вихідних ідей, що застосовуються до Національної поліції у цій сфері. Зокрема, було проаналізовано принципи єдності бюджетної системи, збалансованості, обґрунтованості, ефективності та

результативності, цільового використання бюджетних коштів, а також публічності та прозорості, які напряму впливають на діяльність усіх учасників бюджетного процесу, включаючи Національну поліцію. Окрім цього, враховано теоретичні підходи, згідно з якими принципи є вихідними ідеями, що відображають фундаментальні положення певної діяльності. Також у дослідженні підкреслено, що принципи діяльності Національної поліції мають відповідати загальним вимогам фінансової дисципліни, закріпленим у бюджетному законодавстві, та специфічним аспектам правоохоронної діяльності.

Дякую за увагу!

Після відповідей на запитання учасників засідання кафедри з **висновком** щодо дисертаційного дослідження виступила **науковий керівник** д.ю.н., професор Латковська Т.А.

Пономаренко В.В повною мірою опанував встановлену освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта виконувалася здобувачем своєчасно та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін.

Як наслідок, Пономаренко В.В. здобув теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, що підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Згідно з індивідуальним планом наукової роботи аспіранта здобувачем одночасно здійснювалась як підготовка та збір матеріалів (зокрема, наукових публікацій за предметом дослідження, статистичного матеріалу) для проведення дисертаційного дослідження, так і підготовка апробації отриманих результатів. В результаті аспірантом у повному обсязі виконано вимоги індивідуального плану наукової роботи, а також підготовлено та опубліковано необхідну кількість публікацій у фахових виданнях України та статтю у зарубіжному виданні.

Латковська Т.А. акцентувала увагу на актуальності обраного напряму наукових пошуків: тема дисертації характеризується не тільки високим рівнем актуальності, а є першим монографічним дослідженням бюджетної установи в якості розпорядника бюджетних коштів.

Під час підготовки дисертації здобувач проявив себе як дисциплінований, сумлінний, талановитий та ініціативний дослідник, схильний до активного наукового пошуку, вироблення нових наукових пропозицій, що ґрунтуються на класичних та сучасних правових теоріях і концепціях, а також продемонстрував гарні здібності до презентації власних наукових здобутків.

Аналіз сформульованих за результатами дисертаційного дослідження положень, висновків, пропозицій та практичних рекомендацій свідчить про властивий їм високий рівень наукової обґрунтованості, достовірності та новизни, а також змістовність і логічність їх викладення. Це засвідчує досконале вивчення

й аналіз здобувачем великого обсягу наукової літератури, відповідної нормативно-правової бази (національного фінансового та бюджетного законодавства, законодавства в частині регулювання діяльності Національної поліції), статистичних матеріалів (звіти Рахункової палати та Державної аудиторської служби України).

Більшість викладених за результатами здійсненого дослідження пропозицій та рекомендацій орієнтовані на удосконалення як теоретичних, так і нормативно-правових аспектів механізму функціонування розпорядників бюджетних коштів на прикладі Національної поліції. Цілком прийнятною та вдалою є запропонована дисертантом структура роботи, яка дозволяє окреслити досить широке коло питань щодо обраної тематики та всебічно дослідити їх, що надало можливість отримати ряд наукових положень, які характеризуються різним ступенем наукової новизни.

Достовірність отриманих висновків та наукових положень підтверджується методологічною основою дисертаційного дослідження, яка досить вміло використана автором при дослідженні обраної проблематики.

Основні теоретичні положення і висновки дисертації висвітлено у 3 наукових публікаціях у вітчизняних наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку та 1 статті у зарубіжному виданні.

Представлене дисертаційне дослідження відповідає встановленим стандартам академічної та професійної доброчесності. Дотримання здобувачем академічної та професійної доброчесності засвідчується опрацюванням значної кількості джерел з теми дисертаційного дослідження (підтвердженням є кількість найменувань списку використаних джерел до дисертації, з відповідними посиланнями в тексті роботи).

Дисертація Пономаренка Віталія Віталійовича «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В **обговоренні** дисертаційного дослідження взяли участь зазначені присутні фахівці.

Доктор юридичних наук, проф., завідувач кафедри адміністративного і фінансового права Біла-Тіунова Л.Р., яка відмітила високий науковий рівень здійсненого дисертаційного дослідження, його завершеність, комплексність, системність, а, головне, самостійність. Ознайомлення зі змістом дисертації свідчить про повне розкриття здобувачем теми дослідження, досягнення поставлених задач, а також формулювання наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, які характеризуються науковою новизною та спрямовуються на удосконалення чинного законодавства у сфері бюджетних правовідносин у цілому, та діяльності розпорядників бюджетних коштів, зокрема. Позитивним моментом роботи є відповідність теми дисертації плановій науково-дослідний темі Національного університету «Одеська юридична академія»: «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний

вимір». У якості зауваження слід звернути увагу на те, що автором залишено поза увагою зарубіжний досвід функціонування аналогічних установ. Сподіваюся, що цьому питанню автором буде приділено увагу під час захисту. Дисертацію Пономаренка В.В. на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендовано до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Сідор М.І. зауважив, що дисертаційне дослідження Пономаренка В.В. присвячено досить актуальній тематиці фінансового права – функціонуванню розпорядників бюджетних коштів в особі Національної поліції. Цілком логічним та виваженим є дослідження системи розпорядників бюджетних коштів, виконавців бюджетних програм, та на основі аналізу виокремлено права та обов'язки розпорядника бюджетних коштів нижчого рівня, який за сумісництвом є відповідальним виконавцем бюджетної програми. Видається, що варто підтримати автора в тому, що національне законодавство в частині регулювання діяльності розпорядників бюджетних коштів потребує змін в частині деталізації їх прав, обов'язків та відповідальності. Заслуговують на увагу і запропоновані автором кардинальні зміни до чинного Бюджетного кодексу України в частині визначення розпорядником бюджетних коштів не установу, а її керівника, який в подальшому нестиме відповідальність за прийняті управлінські рішення в частині використання бюджетних коштів. Водночас, саме з цього питання хотілося б зауважити, що автору варто було б: по-перше, більш чіткіше узагальнити ті зауваження і пропозиції до чинного законодавства, які висвітлено у відповідних підрозділах роботи, але не всі знайшли відображення у висновках; по-друге, запропонувати свою версію проекту нормативно-правового акту, який детально регламентуватиме діяльність розпорядників бюджетних коштів. Дисертаційна робота може бути рекомендованою до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Козачук Д.А., позитивно оцінила аналіз принципів діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів. Автор не лише систематизував чинні правові засади, а й запропонував власну класифікацію принципів, що дозволяє більш детально окреслити особливості фінансово-правового статусу поліції. Відзначено також розгляд транспарентності як багатовимірної категорії, яка є одночасно принципом діяльності та її зовнішнім проявом. Водночас в дисертації недостатньо висвітлено співвідношення між поняттями «розпорядник бюджетних коштів» та «головний розпорядник коштів». Хоча здобувач наводить визначення цих категорій, варто більш детально розглянути особливості їх компетенції, функцій та взаємодії у межах бюджетного процесу. Дисертаційна робота може бути рекомендованою до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор філософ., доцент кафедри адміністративного і фінансового права Негара Р.В., акцентував увагу на самостійному характері дослідження, високій

обґрунтованості висновків та їх відповідності сучасним вимогам юридичної науки. Відзначено, що автор вдало розкрив проблеми неефективного бюджетного контролю та запропонував шляхи вдосконалення механізму відповідальності за бюджетні правопорушення. Незважаючи на те, що дисертація містить детальний аналіз механізмів фінансового контролю, в роботі бракує практичних кейсів, які б ілюстрували реальні проблеми неефективного використання коштів у діяльності Національної поліції. Здобувачеві рекомендовано доповнити дослідження конкретними прикладами з судової практики або результатами аудиторських перевірок. Дисертацію можна рекомендувати до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Голоядова Т.О., підкреслила високий рівень проведеного дослідження та завершеність наукових висновків. Особливо цінним є обґрунтування необхідності законодавчого закріплення механізму контролю за розпорядниками бюджетних коштів, а також пропозиції щодо внесення змін до Бюджетного кодексу України для чіткішого визначення статусу розпорядників коштів. Дисертація містить розділ про відповідальність розпорядників бюджетних коштів, однак у ньому переважно розглянуто фінансово-правову відповідальність. Водночас варто було б ширше висвітлити питання кримінальної відповідальності посадових осіб Національної поліції за бюджетні правопорушення. Зазначила, що дисертація Пономаренка В.В. на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, професор Ківалов С.В., наголосив на значній науковій новизні дисертації, її практичній значущості та важливості для подальшого вдосконалення правового регулювання бюджетного процесу у правоохоронній сфері. Підтримав висновки здобувача про необхідність посилення відповідальності за бюджетні правопорушення, а також про важливість запровадження концепції відкритості фінансової діяльності Національної поліції. Звернув увагу на те, що здобувач пропонує запровадження електронного бюджетування як механізму підвищення транспарентності фінансової діяльності поліції. Однак у роботі не розглянуто можливі технічні та організаційні труднощі реалізації такого підходу. Було б доцільним доповнити дослідження аналізом потенційних ризиків впровадження цифрових інструментів у бюджетному процесі. Зазначив, що дисертація Пономаренка В.В. на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», може бути рекомендована до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Пономаренка Віталія Віталійовича на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів»„ поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сьогодення пронизано викликами політики, економіки та змінами суспільного устрою. Зміщуються акценти в державному управлінні та питання безпеки державної цілісності й миру посідають головне місце. В контексті вирішення глобальних проблем, особлива увага приділяється пошуку ефективних інструментів, які будуть корисними та дієвими в зазначеному процесі. Забезпечення бюджетної безпеки є одним з пріоритетних напрямків діяльності, що є індикатором сталого розвитку та подолання кризових явищ, в контексті використання бюджетних коштів.

Ефективне управління бюджетними коштами є важливим чинником стабільного функціонування державного апарату та забезпечення належного рівня публічних послуг. В контексті зазначеного особливу роль відіграє інститут розпорядників бюджетних коштів, на який покладено завдання з оперативного управління ресурсами для досягнення визначених законодавством бюджетних цілей. Розпорядники бюджетних коштів є найчисленнішою групою учасників бюджетного процесу, від діяльності яких залежить успішна реалізація бюджетних програм, виконання бюджетних зобов'язань та загалом ефективне використання бюджетних коштів. Серед зазначених суб'єктів Національна поліція України займає провідне місце, оскільки виконує критично важливі функції у забезпеченні публічної безпеки і порядку, охороні прав та свобод людини, інтересів суспільства та держави, додатково протидіючі злочинності. Вивчення особливостей її статусу в якості розпорядника бюджетних коштів є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах.

Актуальність дослідження зумовлена низкою чинників. По-перше, в умовах воєнного стану та сучасних викликів, таких як зростання соціальних запитів на прозорість і підзвітність використання бюджетних коштів, стає очевидною необхідність удосконалення правового регулювання функціонування розпорядників бюджетних коштів. Визначення правового статусу розпорядників бюджетних коштів загалом, та Національної поліції зокрема, сприятиме вивченню механізмів контролю за їх діяльністю та аналізу проблем, пов'язаних з реалізацією. По-друге, бюджетні правопорушення та нецільове використання коштів залишаються серйозними проблемами, що негативно впливають на ефективність бюджетного управління та стають перепоною в забезпеченні бюджетної безпеки. Враховуючи значний обсяг ресурсів, що виділяється на функціонування Національної поліції, потреба у забезпеченні прозорості та ефективності їх використання набуває особливого значення.

Важливо зазначити, що сучасна система бюджетних правовідносин передбачає комплексний підхід до організації бюджетного процесу. Розпорядники бюджетних коштів, зокрема Національна поліція, виступають його ключовими учасниками. Розпорядники бюджетних коштів наділені повноваженнями щодо складання Бюджетної декларації, складання проектів бюджетів, виконання бюджету та підготовки звіту про виконання бюджету. В контексті наведених повноважень, розпорядники коштів забезпечують цільове використання бюджетних коштів, відповідно до затверджених бюджетних програм та виконання наданих бюджетних повноважень. Аналіз діяльності розпорядників бюджетних коштів, свідчить про наявність численних проблем, пов'язаних із недостатнім рівнем транспарентності, неефективністю планування та відсутністю чітко визначених стандартів оцінки результативності діяльності.

Важливим аспектом дослідження є питання відповідальності розпорядників бюджетних коштів за порушення бюджетного законодавства. На сьогоднішній день доводиться констатувати відсутність належного нормативно-правового регулювання, що значно ускладнює процес притягнення винних осіб до відповідальності за вчинення порушень бюджетного законодавства. Тенденція безкарності створює значні ризики для функціонування бюджетної системи в цілому та підриває довіру суспільства до органів влади. Особливу увагу приділено аналізу фінансово-правового статусу розпорядників бюджетних коштів, їх правам та обов'язкам, в результаті чого запропоновані рекомендації щодо вдосконалення законодавства в зазначеній сфері.

Дослідження інституту розпорядників бюджетних коштів та визначення в ньому місця і ролі Національної поліції, дає можливість сформулювати комплексні пропозиції щодо підвищення ефективності їх діяльності. Аналіз статусу Національної поліції, виявлення проблемних аспектів функціонування та надання пропозицій щодо їх подолання, сприятиме не лише оптимізації фінансових процесів, але й зміцненню довіри до правоохоронної системи загалом. Вивчення проблем правового регулювання, транспарентності, а також відповідальності за бюджетні порушення є ключовими елементами для досягнення поставленої мети.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали роботи учених в галузі теорії держави і права, фінансового, адміністративного, бюджетного права, серед яких: Л. Воронова, О. Гетманець, О. Дічкова, Е. Дмитренко, Л. Касьяненко, Д. Кобильник, О. Койчева, К. Косяченко, І. Криницький, М. Кучерявенко, П. Латковський, Т. Латковська, Ю. Назар, О. Орлюк, О. Падалка, І. Проць, П. Рабіновіч, Д. Ротар, І. Сікорська, О. Семчик, М. Сідор, В. Чернадчук та інші. Вагомий внесок у дослідження питання системи та статусу розпорядників бюджетних коштів зробила Н. Якимчук, чиє дослідження 2009 року, залишається єдиним в Україні, в якому досліджується інститут розпорядників бюджетних коштів. Питання правової відповідальності за порушення бюджетного законодавства досліджувалися І Сікорською, а окремо фінансово-правовоїї відповідальності – А. Касьяненко.

Незважаючи на велику кількість загальнотеоретичних досліджень, на значний науковий доробок вищенаведених науковців та теоретичну і практичну важливість їх робіт, відсутнє комплексне дослідження інституту розпорядників бюджетних коштів, як і окреме дослідження бюджетної установи/ організації в якості розпорядника коштів та особливостей статусу, пов'язаного з виконанням зазначеної діяльності. Важливість правоохоронної діяльності, покладеної на Національну поліцію України та значні об'єми бюджетного фінансування на її реалізацію, в умовах сьогодення є предметом постійного інтересу та обумовлює необхідність комплексного дослідження питань, пов'язаних з її функціонуванням. Невизначеність її статусу в якості розпорядника бюджетних коштів та реалізація правообов'язків ним, обумовлена в контексті забезпечення бюджетної безпеки та необхідності ефективного використання бюджетних коштів в умовах їх постійного дефіциту, стала передумовою для вибору теми дисертаційного дослідження.

Нормативною основою дослідження є положення Конституції України, Бюджетного Кодексу України, Кодексу про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Закону України «Про Національну поліцію», численна кількість нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Національної поліції та функціонування інституту розпорядників бюджетних коштів.

Емпіричною основою роботи є звіти Рахункової палати, Державної аудиторської служби України, судові рішення, прийняті в контексті досліджуваного питання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на кафедрі адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» відповідно до плану наукових досліджень «Адміністративне, адміністративне процесуальне та фінансове право у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (на 2021–2025 рр.), що є складовою теми: «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розкриття особливостей статусу Національної поліції України як розпорядника бюджетних коштів, правових механізмів організації діяльності, відповідальності за порушення бюджетного законодавства та формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавчих положень.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

проаналізувати сучасний стан наукових досліджень інституту розпорядників бюджетних коштів у системі бюджетних правовідносин;

висвітлити історичний процес становлення розпорядників бюджетних коштів в Україні;

охарактеризувати розпорядників бюджетних коштів як учасників бюджетного процесу;

визначити категорію «розпорядники бюджетних коштів» та їх види;

з'ясувати особливості правового статусу бюджетних розпорядників та місця Національної поліції серед них;

охарактеризувати відповідальних виконавців бюджетних програм та обов'язки, на них покладені;

розкрити організаційні засади діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів;

визначити принципи діяльності Національної поліції в якості бюджетного розпорядника;

довести доцільність впровадження транспарентності в бюджетні правовідносини Національної поліції;

окреслити особливості діяльності розпорядників коштів, обумовлені реалізацією програмно-цільового методу;

диференціювати категорії «порушення бюджетного законодавства» та «бюджетне правопорушення»;

охарактеризувати заходи впливу за порушення бюджетного законодавства;

з'ясувати особливості фінансово-правової відповідальності за бюджетні правопорушення;

охарактеризувати правову природу порушень бюджетного законодавства та особливості притягнення до кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності;

виявити проблемні аспекти функціонування Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів

сформувати пропозиції щодо вдосконалення законодавчих положень;

виділити перспективні напрямки реформування та запропонувати механізми їх впровадження.

Об'єктом дослідження *є* суспільні відносини, що виникають в процесі здійснення Національною поліцією функцій розпорядника бюджетних коштів.

Предметом дослідження є особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів.

Методи дослідження. Методологічні засаді дослідження складаються з фундаментальних категорій, понять та принципів сучасної юридичної науки, загальноприйнятої методології наукових досліджень. Використання в дисертації методології різного рівня забезпечило всебічний, цілісний та вичерпно-обґрунтований підхід до дослідження визначеної проблематики, досягнення поставленої мети дослідження та сприяло формуванню послідовних висновків.

Діалектичний метод став основним способом пізнання правової дійсності, за допомогою якого було розглянуто наукові погляди на інститут розпорядників бюджетних коштів, поточний стан та тенденції його розвитку (п. 1.1). Крім цього надано детальну характеристику елементам правового статусу, в межах чого виявлено його характерні ознаки для Національної поліції (п. 1.3). Герменевтичний метод було використано під час тлумачення та визначення змісту бюджетно-правових категорій (п.п. 1.2., 1.3, 2.2). В процесі ознайомлення з нормативними, доктринальними текстами запропоновано авторську інтерпретацію понять, які мають безпосереднє відношення до досліджуваної

тематики. Під час дослідження здійснено аналіз численної кількості юридичних текстів, проведено зіставлення положень різних актів, висловлено власну думку щодо їх розуміння та трактування. Аксіологічний метод використано під час дослідження бюджетних правовідносин як різновиду соціальних (п. 1.1), та під час міркування щодо рівня правової культури суспільства та правосвідомості розпорядників бюджетних коштів в особі керівників і відповідальних осіб (п. 1.2).

Завдяки філософському методу використано структурно-функціональний аналіз, науково-пізнавальні можливості та якості системи, такі як інтегративність, компетентність, співвідношення цілого та частини, структури і функцій, які сприяли дослідженню місця Національної поліції в системі розпорядників бюджетних коштів, її компетенції та функцій в розрізі зазначеної діяльності (п.п. 1.2, 2.1, 2.2). Системний метод став основою методологічної конструкції дослідження. Методи формальної логіки (індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння, аналогія) використано під час аналізу доктринальних поглядів становлення інституту розпорядників бюджетних коштів (п. 1.1), їх прав та обов'язків (п. 2.1), організаційних засад діяльності (п. 2.2). Методи аналізу та синтезу застосовані під час диференціації загальних ознак досліджуваних понять (правовідносини, правовий статус, юридична відповідальність) (п.п. 1.1, 1.3, 3.2) з метою визначення особливостей родових понять, розуміння їх природи та призначення. Дедуктивний метод використано для формулювання поняття принципів діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів (п. 2.2), за основу якого взято принципи бюджетної системи; статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів, за основу якого взято загальне визначення правового статусу, подальше дослідження статусу розпорядників бюджетних коштів, завдяки чому надано узагальнююче визначення (п. 1.3).

Завдяки застосуванню системи спеціально-юридичних методів було встановлено загальну конструкцію дослідження. Історико-правовий метод використано при аналізі становлення інституту розпорядників бюджетних коштів (п. 1.1). Порівняльно-правовий метод як продовження діалектичного методу дозволив порівняти функції та повноваження головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників нижчого рівня, співвіднести їх із завданнями відповідальних виконавців, яким в частині бюджетних правовідносин є Національна поліція (п.п. 2.1, 2.2). Формально-догматичний метод дозволив здійснити змістовний аналіз норм законодавства з регулювання діяльності розпорядників бюджетних коштів, принципів її здійснення, та притягнення порушників до відповідальності (п.п. 2.1. 2.2, 3.1, 3.2). Метод тлумачення використано під час дослідження норм законодавства в досліджуваній галузі. Метод моделювання законодавчих актів застосовано при формуванні пропозицій в частині удосконалення чинного законодавства (п.п. 2.3, 3.1, 3.2, 3.3). Використання в рамках дослідження вищезазначених методів не виключає в окремих випадках можливості простого викладу фактів як необхідної аргументації, якій притаманна достатня доказова сила і акцентує

увагу на особливостях досліджуваної проблематики. Методи узагальнення та прогнозування використано під час формування висновків та пропозицій.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є першим монографічним дослідженням присвяченим аналізу статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів, що виконує зазначену діяльність поряд з основними завданнями, покладеними на нього законом. Особисто здобувачем сформульовано та запропоновано низку положень та висновків, у межах чого:

уперше:

здійснено характеристику інституту розпорядників бюджетних коштів як комплексного явища у невід'ємному зв'язку з концептуальним підходом до визначення його складової – Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів, з урахуванням балансу між тенденціями інтеграції та диференціації; комплексність визначає загальні засади впливу на регульоване явище, охоплене нормами кількох галузей права, тоді як його структурування сприяє формуванню найбільш ефективного механізму впорядкування поведінки учасників правовідносин, у межах якого кожен інститут або підгалузь застосовує притаманні йому методи правового регулювання, що забезпечують максимальну ефективність управління бюджетними ресурсами;

визначено статус Національної поліції в системі розпорядників бюджетних коштів як відповідального виконавця бюджетної програми, що діє в системі органів Міністерства внутрішніх справ, в якості розпорядника нижчого рівня з власною системою розпорядників, (який під час реалізації окремих повноважень, за об'ємом прав та обов'язків прирівнюється до головного розпорядника коштів);

сформовано та досліджено систему принципів діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів, до складу яких входять: законність, цільове використання бюджетних коштів, збалансованість, обґрунтованість, ефективність та результативність, єдність бюджетної системи, безперервність, транспарентність;

доведено необхідність закріплення на законодавчому рівні механізму діяльності розпорядників бюджетних коштів із визначенням повного циклу діяльності, включаючи права та обов'язки, регламентацію порядку притягнення до відповідальності за вчинення порушень бюджетного законодавства;

запропоновано зміни до п. 47 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України стосовно визначення поняття розпорядник бюджетних коштів, що сприятиме посиленню персональної відповідальності керівника бюджетної установи, через що доцільно статтю викласти в наступній редакції «розпорядник бюджетних коштів – особа, яка займає керівну посаду в бюджетній установі, що уповноважена законом на отримання бюджетних асигнувань…» – далі без змін;

сформовано та досліджено елементи транспарентності в діяльності Національної поліції до складу яких входять: підзвітність, запобігання корупції, залучення громадськості, довіра до влади;

удосконалено:

обґрунтування підходу щодо визначення фінансово-правового статусу розпорядників бюджетних коштів, як комплексного поняття, під яким необхідно розуміти сукупність прав, обов'язків та відповідальність за порушення бюджетного законодавства, який виступає своєрідною «гарантією» зрозумілості та регламентованості діяльності (з виключенням множинного трактування норми права), що призведе до ефективного виконання функцій в рамках бюджетних правовідносин;

характеристику структурної побудови статусу розпорядників бюджетних коштів, яка є універсальною для всіх рівнів розпорядників бюджетних коштів, за виключенням закріплення за головними розпорядниками додаткових контрольних та організаційних функцій; зазначено про тимчасовість бюджетного статусу та залежність його реалізації від визначеного періоду, що є додатковою умовою та накладає особливі вимоги до відповідального виконання функцій керівниками установ;

підхід до розуміння поняття «організаційні засади», під яким необхідно розуміти підґрунтя для здійснення певної діяльності в рамках правового поля, яке (підґрунтя) охоплює мету (функції) та механізм такої діяльності, форми та принципи її здійснення, правосуб'єктність учасників, їх статус та порядок взаємодії;

науковий підхід щодо визначення «бюджетні правовідносини», які являють собою публічні суспільні відносини, що охоплюють всі стадії бюджетного процесу та інші відносини, що виходять за його рамки, але пов'язані з публічними фондами коштів, учасниками таких правовідносин є публічно-владні суб'єкти, діяльність яких направлена на задоволення публічного інтересу;

позицію щодо розуміння, що суб'єкти бюджетних правовідносин будуть реалізовувати свої повноваження, як правило, через учасників бюджетних правовідносин, якщо їм одночасно не властивий статус і суб'єкта, і учасника таких правовідносин;

позицію, що загальні правообов'язкі головних розпорядників бюджетних коштів та виконавців бюджетних програм відрізняються виключно організаційною діяльністю – підготовча діяльність виконавців передує ухвалювальним діям головних розпорядників, за розпорядниками закріплено права затверджувати всі документи (план діяльності, запити, пропозиції, кошториси), та за виконавцями обов'язок ці документи підготувати;

набули подальшого розвитку:

обґрунтування щодо комплексності фінансово-правового статусу розпорядників бюджетних коштів та його складових, який є основою для реалізації покладеної законодавством на них діяльності у сфері публічних фінансів поряд із забезпеченням виконання основних обов'язків;

аргументація щодо необхідності розрізняти поняття «суб'єкт (об'єктивного) бюджетного права», під яким розуміють суб'єкта (організацію, публічне утворення), діяльність якого від власного імені або в представницьких цілях врегульована нормами бюджетного права або інтереси якого захищає ця

норма, і «носій суб'єктивного бюджетного права (обов'язку)», під яким слід розуміти суб'єкта, наділеного визначеними правами і (або) обов'язками (бюджетними повноваженнями як складовими бюджетної компетенції) в конкретних бюджетних правовідносинах, яким може бути як суб'єкт бюджетного права, так і його законний представник (уповноважена особа), що наділені від імені публічного утворення або від власного імені, в межах встановленої бюджетної компетенції, правами, обов'язками та бюджетними повноваженнями;

міркування відносно забезпечення транспарентності у фінансовій діяльності держави та Національної поліції, використовуючи сучасні підходи та інформаційні технології до звітності та фінансового моніторингу, які дозволять забезпечити громадський контроль та запобігти зловживанням, що в подальшому якісно вплине на рівень бюджетної безпеки;

позиція щодо доцільності розгляду транспарентності як комплексної категорії – принципу діяльності та її зовнішнього вираження (форма діяльності), що містить у собі засоби її забезпечення в контексті діяльності Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів;

положення про необхідність закріплення в окремому законодавчому акті відповідальності розпорядників бюджетних коштів в особі керівника бюджетної установи, з чітким визначенням складу порушення бюджетного законодавства та передбачену законом відповідальність за його вчинення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості комплексного використання сформульованих висновків та пропозицій у наступних напрямках:

науково-дослідній сфері – з метою подальшого вивчення та удосконалення діяльності розпорядників бюджетних коштів, в частині їх організаційно-правового статусу, що має наслідком забезпечення бюджетної безпеки та фінансово-економічного добробуту країни;

правотворчій діяльності – в частині удосконалення чинного законодавства, шляхом внесення змін в бюджетне законодавство, розробку та ухвалення нормативно-правових актів, в частині регламентації діяльності та відповідальності розпорядників бюджетних коштів;

правозастосовній діяльності – при проведенні навчання з підвищення кваліфікації керівників та відповідальних осіб бюджетних установ/ організацій з бюджетного менеджменту та ефективного використання бюджетних коштів;

освітньому процесі – з метою підготовки навчально-методичних матеріалів, проведенні лекційних та практичних занять здобувачів відповідного освітнього рівня в галузі фінансового права та менеджменту.

Апробація результатів дослідження. Положення і висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на засіданні кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія». Окремі положення дисертаційного дослідження були представлені на наукових заходах, зокрема, міжнародних науково-практичних конференціях: Правове регулювання суспільних відносин в умовах

розвитку цифрових технологій (м. Чернівці, 28 берез. 2022 р.), Адміністративне і фінансове право України: теорія і практика в умовах сьогодення (м. Київ, лист. 2022 р.), Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.), Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів (м. Одеса, 26 квіт. 2024 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладено в 8 публікаціях, 3 з яких опубліковано в наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого МОН України переліку, а також в 5 публікаціях, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Пономаренко В.В. Місце та роль бюджетних розпорядників у системі бюджетних правовідносин. *Право і суспільство*. 2022. № 5. С. 197–204. DOI : https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.5.29.

2. Пономаренко В.В. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 263–266. DOI : https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/58.

3. Пономаренко В.В. Актуальні питання відповідальності Національної поліції за порушення бюджетного законодавства. *Juris Europensis Scientia*. 2024. Вип. 6. С. 82–86. DOI : https://doi.org/10.32782/chern.v6.2024.16.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати:

4. Пономаренко В.В. Теоретико-правові засади функцій фінансової відповідальності за порушення бюджетного законодавства. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2024. № 7. С. 185–191.

5. Пономаренко В.В. Історичні витоки становлення інституту розпорядників бюджетних коштів. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах розвитку цифрових технологій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 28 берез. 2022 р.) / відп. ред. Т.А. Латковська. Чернівці, 2022. С. 77–84. URL : http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16835.

6. Пономаренко В.В. Проблемні аспекти визначення поняття розпорядник бюджетних коштів. *Адміністративне і фінансове право України: теорія і практика в умовах сьогодення* : зб. наук. праць. Матеріали Міжнар. науково-практичної конференції (м. Київ, лист. 2022 р.) / за заг. ред. О.Ф. Андрійко. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. С. 240–245.

7. Пономаренко В.В. Визначення та сутність правового статусу розпорядників бюджетних коштів. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19

трав. 2023 р.) / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 84–87.

8. Пономаренко В.В. Національна поліція України як розпорядник бюджетних коштів. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26 квіт. 2024 р.) / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2024. Т. 2. С. 78–81. URL : https://hdl.handle.net/11300/28126.

Характеристика особистості здобувача. Пономаренко Віталій Віталійович має повну вищу юридичну освіту. У 2014 році закінчив Національний університет «Одеська юридична академія» та здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти «Магістр», спеціальність «Правознавство». У 2021 році вступив до аспірантури на заочну форму навчання Національного університету «Одеська юридична академія», проявив себе як активний та старанний аспірант.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовано самостійно в результаті опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового та правозастосовного характеру.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Пономаренка Віталія Віталійовича на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів» відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з **галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**.

У результаті відкритого голосування учасники засідання кафедри в кількості **12 осіб** подали голоси «за» (науковий керівник і асистент – не голосували). Ніхто із учасників засідання кафедри не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Пономаренка В.В. до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пономаренка Віталія Віталійовича на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Пономаренко Віталія Віталійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Пономаренка Віталія Віталійовича на тему «Особливості статусу Національної поліції як розпорядника бюджетних коштів», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді склад разової спеціалізованої вченої ради для проведення публічного захисту:

Голова ради –

1. Біла-Тіунова Любов Романівна, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

2. Сідор Михайло Іванович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна, к.ю.н, доцент, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційні опоненти:

4. Якимчук Наталія Яківна, д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

5. Касьяненко Любов Михайлівна, д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 12; проти – немає; утримались – немає.

Головуючий на засіданні,
завідувач кафедри адміністративного
і фінансового права
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор **Любов БІЛА-ТІУНОВА**

Секретар **Вікторія ГОРОЩЕНКО**